

Όρος Οίτη: μία διαδρομή του Φ.Ο.Σ. Γ.Π.Α (σ)το Άγιο Πνεύμα

Ήταν τρεις οι γυναίκες που με περίσσεια φροντίδα βλέπαμε να ευπρεπίζουν το μικρό εκκλησάκι του Αγίου Πνεύματος, κρυμμένο στα έλατα. Εκεί κοντά και η πηγή

του Αγίου Πνεύματος μαζί με πολλούς κατοίκους των γύρω χωριών και με παιδιά, πολλά παιδιά να τρέχουν παίζοντας στην καταπράσινη πλαγιά κάτω από το εκκλησάκι. Όλοι

περίμεναν να έρθει ο ιερέας για τη γιορτή, όπως συμβαίνει κάθε χρόνο. Στο μέρος αυτό ο Σύλλογός μας βρέθηκε νωρίς το απόγευμα την παραμονή του Αγίου Πνεύματος, στις 27 Μαΐου 2018.

Είχαμε ξεκινήσει από το χωριό Κάτω Παύλιανη και με συνεχή ανηφορική πορεία και αφού συχνά αναγκαζόμαστε να βάζουμε και να βγάζουμε τα αδιάβροχά μας

λόγω συχνής βροχόπτωσης, έντονης πολλές φορές, φτάσαμε σε χαρακτηριστικό εικονοστάσι όπου καταφύγαμε για αρκετή ώρα προκειμένου να προφυλαχτούμε κάτω από τα πυκνά έλατα. Η πορεία

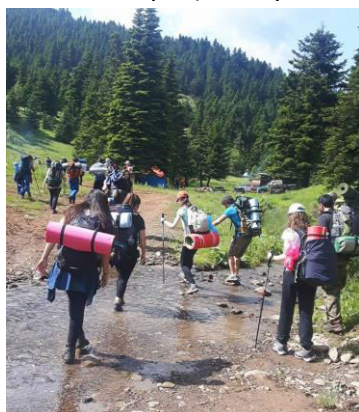
συνεχίστηκε σε χωματόδρομο που ανηφορικός στην αρχή, στη συνέχεια κατηφόριζε απότομα μέχρις ότου συναντήσαμε ρέμα απ' όπου ο δρόμος ισιώνει μέχρι την πηγή του Αγίου Πνεύματος. Στο ρέμα αυτό σταματήσαμε για αρκετή ώρα παρατηρώντας προνύμφες σαλαμάνδρας (*Salamandra salamandra*), με τα χαρακτηριστικά τους

εξωτερικά βράγχια, προνύμφες από Trichoptera, που εντυπωσίασαν τους φοιτητές μας καθώς αυτές δεν γίνονται εύκολα αντιληπτές με το να βρίσκονται μέσα σε

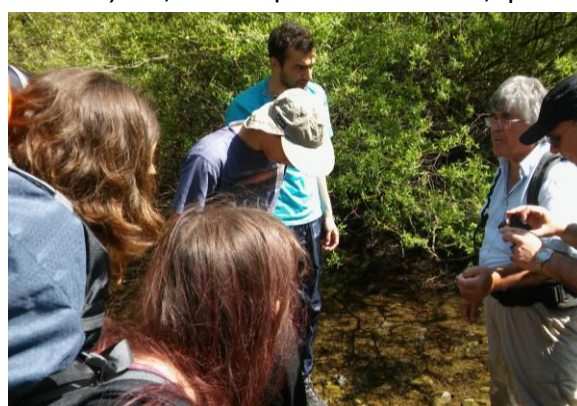
θήκες από κλαδάκια, μικρά χαλίκια ή άλλο υλικό. Στο ίδιο ρέμα είδαμε ακόμη νύμφες από Plecoptera, έντομα που αποτελούν -όπως και τα Trichoptera- δείκτες καθαρού περιβάλλοντος.

Μετά από λίγο φτάσαμε και στην πηγή του Αγίου Πνεύματος όπου πολλά πρόχειρα καταλύματα φιλοξενούσαν τους επισκέπτες που είχαν φτάσει εκεί για να γιορτάσουν.

Κάπως μακρύτερα στήσαμε και τα δικά μας αντίσκηνα και οι περισσότεροι άρχισαν να συγκεντρώνουν ξύλα, που αφθονούσαν εκεί, για τη μεγάλη φωτιά

που θα μας συγκέντρωνε αργότερα γύρω της δημιουργώντας ένα όμορφο σκηνικό, προσφέροντάς μας ταυτόχρονα θαλπωρή από το κρύο που ήδη είχε αρχίσει να γίνεται

αισθητό. Οι φωτιές στα υψόμετρα αυτά και ιδιαίτερα μετά από βροχή δεν είναι σε καμία περίπτωση επικίνδυνες, πόσο μάλλον που είχαμε λάβει προφυλάξεις (ανοιχτό μέρος και περιορισμός του χώρου με μεγάλες πέτρες). Γύρω από τη φωτιά σχεδόν όλοι κάθισαν έως πολύ αργά τη νύχτα, γευόμενοι και το κρασί που ο

φοιτητής μας Γιάννης Ριζάκος, κάτοικος του γειτονικού χωριού Μοσχοχώρι, μας πρόσφερε. Ο Γιάννης ήρθε εκεί ακριβώς γιατί γνώριζε ότι ο Σύλλογός μας είχε προγραμματίσει την εκδρομή αυτή. Ο ίδιος, με το αγροτικό του αυτοκίνητο θέλησε

να μας οδηγήσει μαζί με δύο φοιτητές μέχρι το οροπέδιο Λιβαδιές, χαρακτηριστικό ορεινό λιβάδι κάτω από την κορυφή Γρεβενό της Οίτης. Φτάνοντας εκεί το σκοτάδι πυκνό δεν μας άφηνε να

δούμε την πανέμορφη αυτή τοποθεσία, με τις τρεις μικρές ορεινές λίμνες γεμάτες με αλπικούς τρίτωνες και την κοντινή πηγή του Καλόγερου. Η επιθυμία του Γιάννη σε όλη τη διαδρομή και η σιγουριά του ότι θα συναντούσαμε τουλάχιστον ένα λαγό... δεν ευοδώθηκε! Η επιμονή του ίδιου φοιτητή μας να μας γνωρίσει πολλούς

από τους ντόπιους επισκέπτες-συγγενείς του κατέληξε στο να βρεθούμε σε ένα από τα πρόχειρα καταλύματα, κοντά στις αναμμένες φωτιές και να γευτούμε τις νοστιμιές που είχαν ήδη ετοιμάσει. Εκεί βρήκαμε την ευκαιρία να

συζητήσουμε και να αισθανθούμε την επιθυμία των ανθρώπων εκεί να

συγκεντρώνονται κάθε χρόνο την ημέρα του Αγίου Πνεύματος, να λειτουργούν το μικρό ομώνυμο εκκλησάκι και να νιώσουν αυτοί και τα παιδιά τους στιγμές ανεπανάληπτες που το αντάμωμα αυτό προσφέρει ως συνέχεια παλιών εθίμων. Στην περιοχή αυτή παλαιότερα, όπως μας ανέφεραν, ανέβαιναν την άνοιξη οι κτηνοτρόφοι και έμεναν μέχρι το φθινόπωρο. Σήμερα εκεί τέτοιες

δραστηριότητες σπανίζουν, υπάρχει όμως ακόμη εκτροφή βοοειδών ελεύθερης βόσκησης. Όπως επίσης μας πληροφόρησε ο εκδότης του περιοδικού “Στερεά Ελλάς” κ. Ασημακόπουλος Ηλίας, παλιά στα γύρω χωριά (Δυό Βουνά, Κουμαρίτσι κ.ά), λόγω της δύσκολης πρόσβασης ιερέα ακόμη και κατά την Ανάσταση, αυτός αφού ανέβαινε σε γειτονική κορυφή έδινε το χαρμόσυνο μήνυμα της Αναστάσεως ψάλλοντας:

«Πάν’ Δυό Βουνά, Κάτ’ Δυό Βουνά, Δέλφινο και Κουμαρίτσι ... Ούλοι Χριστός Ανέστη».

Η διαδρομή της επόμενης ημέρας προέβλεπε την επιστροφή από τα ίδια, η γνωριμία μας όμως με το Μάνθο, παλιό κτηνοτρόφο, το Θοδωρή και τον Κώστα, και

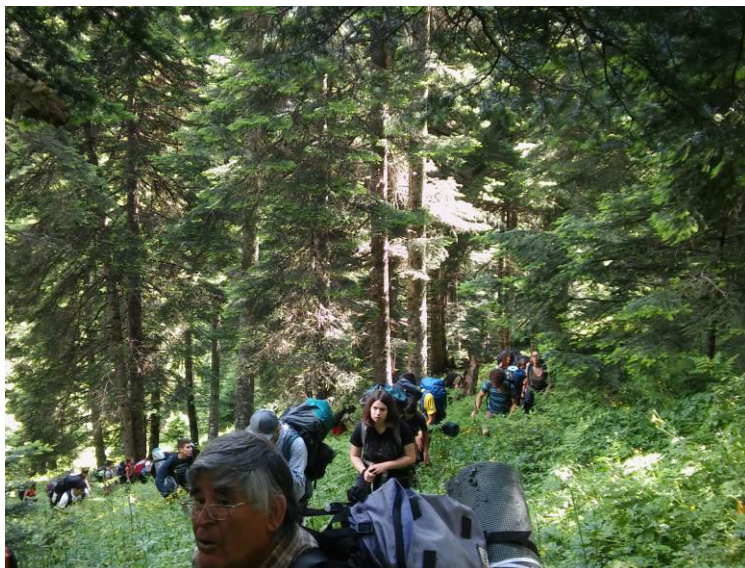

οι τρεις γνώστες της περιοχής, μας έκανε να σκεφτούμε τη δυνατότητα αλλαγής του προγράμματος προκειμένου να επισκεφθούμε την έξοδο της Καταβόθρας από μονοπάτι που -εξ’ όσων γνωρίζουμε-

κανείς ορειβατικός σύλλογος δεν έχει έως τώρα πραγματοποιήσει. Την έξοδο της καταβόθρας (και αυτή εν πολλοίς άγνωστη) είχαμε στο παρελθόν επισκεφθεί με

φοιτητές στο πλαίσιο του μαθήματος «Πανίδα Φυσικών Οικοσυστημάτων» του Πανεπιστημίου μας.

Νωρίς λοιπόν το πρωί της επόμενης ημέρας (Δευτέρα 28 Μαΐου 2018), με

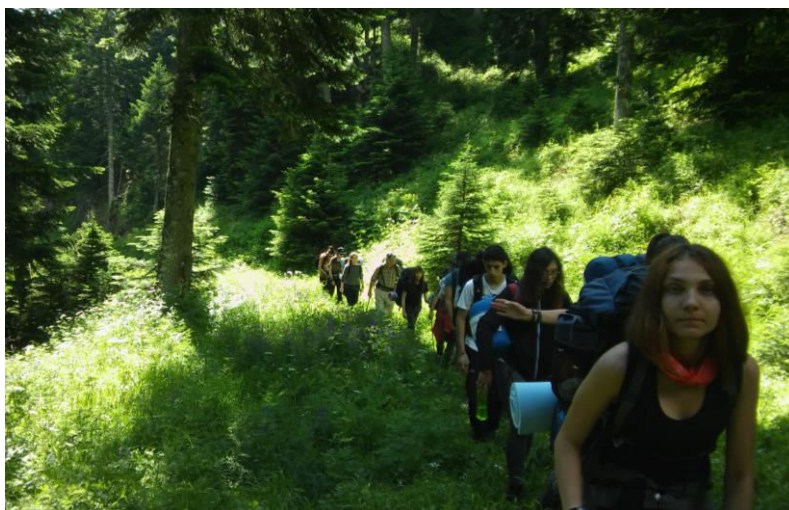

οδηγούς το Μάνθο Παναγιώτου, το Θοδωρή Ζιάκα και τον Κώστα Λαμπρόπουλο, ξεκινήσαμε ανηφορίζοντας, πολλές φορές σχεδόν κάθετα, σε κατάφυτη από έλατα και με κάθε λογής άλλη βλάστηση πλαγιά και περνώντας από παρθένα

τοπία, βλέποντας και ακούγοντας δεξιά μας το ρέμα της Καταβόθρας, φτάσαμε τελικά μετά από πορεία δύο ωρών κατάκοποι, αλλά μαγεμένοι από την ομορφιά που μας περιέβαλε, στην έξοδο της Καταβόθρας.

Το βουνό Οίτη είναι κι από παλιά γνωστό και με το όνομα Καταβόθρα, από ένα σπηλαιοβάραθρο στο οποίο πέφτουν και εξαφανίζονται τα νερά σε μία περιοχή του.

Τα νερά αυτά λέγεται ότι βγαίνουν στο Γοργοπόταμο, στο κάμπο της Λαμίας. Αποδείχθηκε αυτό, μας έλεγαν κατά τις πορείες που κάναμε χρόνια πριν στην Οίτη, με διαφόρους

τρόπους όπως με χρωματισμένα μαλλιά προβάτων που έριξαν κάποιοι στο στόμιο της Καταβόθρας και τα οποία βρήκαν αργότερα στο Γοργοπόταμο.

Η ανακάλυψη της εξόδου της Καταβόθρας έγινε από τον Νίκο Εμμανουήλ και την ορειβάτισσα Πίτσα Δρογκάρη όταν 15 περίπου χρόνια πριν όλως τυχαία, σε μια

ασυνήθιστη και πέραν των γνωστών ορεινή διαδρομή στην Οίτη παρατήρησαν μια νεροσυρμή να κατεβαίνει από ψηλά και να συναντά το ρέμα στο οποίο κινούνταν.

Το νερό ήταν ολοκάθαρο, λες και έβγαινε από κοντινή νερομάνα και κυλούσε ανάμεσα ή/και έλουζε στην κατηφορική πορεία του έναν ακίνητο χείμαρρο από πέτρες, μεγάλες και μικρές, οι περισσότερες ντυμένες με βρύα, σημάδι της συνεχούς παρουσίας νερού. Αναρριχόμενοι με πολλή προσοχή μέσα στο νερό, που συχνά έβρεχε το πρόσωπο και το υπόλοιπο σώμα τους, σύντομα αντίκρισαν ένα τεράστιο άνοιγμα, μια πανέμορφη σπηλιά, που γενναιόδωρη

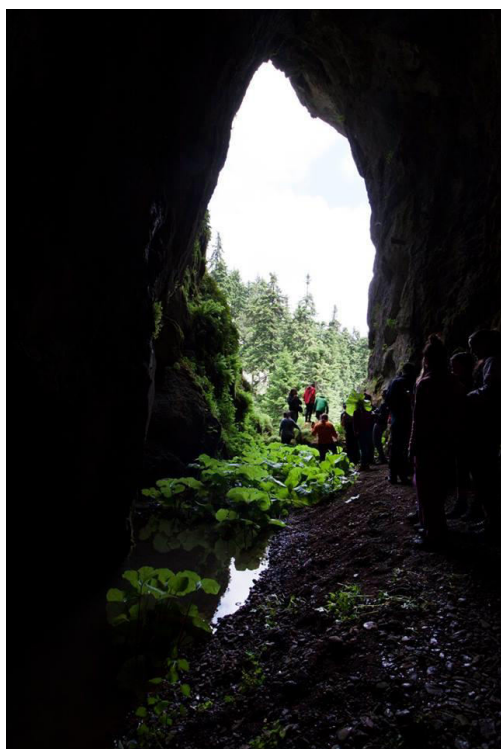
άφηνε να βγαίνει από μέσα της το ολοκάθαρο νερό, περιτριγυρισμένη με κάθε είδους βλάστηση και αγριολούλουδα και προπαντός με βρύα, πάρα πολλά βρύα να στάζουν δροσιά και να καλύπτουν τα χείλη της. Και το ομορφότερο! Τα πουλιά, δεκάδες πουλιά να ντύνουν με το κελάηδισμά τους και το φτεροκόπημά τους το όλο σκηνικό. Βραχοχελίδονα αλλά και άλλα είδη είχαν τις φωλιές τους στις αναρίθμητες μικρές κοιλότητες της

σπηλιάς, η οποία συνεχίζει και οδηγεί εύκολα τον επισκέπτη για αρκετά μέτρα στο εσωτερικό της. Κοιτάζοντας μέσα από την σπηλιά θαύμασαν στο αχνό φως τα χρωμα-

τιστά πετρώματα της οροφής και των τοιχωμάτων της. Η θέση, το υψόμετρο και η κατεύθυνση της σπηλιάς δεν άφηνε καμία αμφιβολία για το ότι αυτή αποτελεί την έξοδο της καταβόθρας. Μια μικρή ποσότητα βρύων που πήραν για εξέταση στο

εργαστήριο αποκάλυψε αργότερα την παρουσία ενός αριθμού αυγών μικρών πουλιών, δείγμα της αφθονίας των πτηνών που υπάρχουν εκεί. Θυμήθηκαν σε παλιές περιγραφές της καταβόθρας της Οίτης ότι με το πλησίασμα του επισκέπτη

στο στόμιό της, πάρα πολλά πουλιά (αγριοπερίστερα, βραχοχελίδονα κ.ά.) φτεροκοπούσαν τρομαγμένα. Τώρα με την εύκολη πρόσβαση, λόγω του δρόμου που περνά δίπλα από την καταβόθρα, η μείωση του φωλιάσματος των πουλιών είναι πολύ μεγάλη. Προφανώς το ίδιο θα συμβεί και εάν η έξοδος της καταβόθρας που λίγο πριν αναφέραμε, γίνει πολύ γνωστή. Το δυσπρόσιτο όμως του τοπίου, ευτυχώς δεν προδικάζει κάτι τέτοιο.

Πιστεύουμε ότι η συγκίνηση που ένιωσαν οι Ν. Εμμανουήλ και Π. Δρογκάρη με την ανακάλυψη της εξόδου θα ήταν η ίδια με εκείνη των φοιτητών μας που την

πρωτοαντίκρισαν στην εκδρομή αυτή. Και είναι τούτο γεγονός, βλέποντας τις αντιδράσεις χαράς και έκπληξης στα πρόσωπά τους από το όντως πανέμορφο τοπίο

που έβλεπαν μπροστά τους και που είχαν την ευκαιρία να νιώσουν μπαίνοντας και εξερευνώντας μέχρις όπου μπορούσαν την σπηλιά που σχηματίζεται εκεί.

Για το δρόμο της επιστροφής αποφασίσαμε να ακολουθήσουμε το δυσδιάκριτο μονοπάτι, λίγο πριν την έξοδο της καταβόθρας, που ανηφορικά, μετά από πορεία ½

ώρας περίπου, φτάνει στο διάσελο με το προσωνόμιο «μνήμα της γριάς», όπου ξεκουραστήκαμε για αρκετή ώρα έχοντας την ευκαιρία να διακρίνουμε εκεί ψηλά στις πλαγιές της κορυφής Καταβόθρα μια ομάδα από αγριόγιδα (*Rupicapra*

rupicapra balcanica) που αγέρωχα μας ατένιζαν άφοβα. Το όμορφο αυτό θηλαστικό στολίζει με την παρουσία του πολλά από τα βουνά της χώρας μας, επιβιώνοντας σε αντίξοες συνθήκες που δημιουργεί η παράνομη θήρα του.

Στο διάσελο αυτό, με την πανέμορφη θέα και με τα πολλά μαλόκεδρα, πολλές φορές είχαμε βρεθεί, πρώτη φορά όμως μάθαμε ότι έχει το προσωνύμιο «μνήμα της γριάς» και αυτό χάρη στις πληροφορίες του Μάνθου, που ως

κτηνοτρόφος κοντά στον πατέρα του, γνώριζε τα πάντα για την περιοχή. Τέτοια προσωνύμια στα βουνά μας υπάρχουν πάρα πολλά που δυστυχώς χάνονται χωρίς

να γίνονται γνωστά στους νεότερους, οδηγώντας στην απώλεια της γνώσης της ιστορίας ολόκληρων περιοχών και των εκεί δραστηριοτήτων (κτηνοτροφικών, κοινωνικών κ.ά.).

Ο αποχωρισμός με τους τρεις τόσο καλόκαρδους και δοτικούς οδηγούς μας έγινε εκεί αφού υποσχεθήκαμε να συναντηθούμε ξανά την επόμενη χρονιά σε κάποια από τα πανέμορφα μέρη της Οίτης, όπως το οροπέδιο Λούκα κάτω από το Γρεβενό. Αυτοί συνέχισαν με κατεύθυνση ανατολική προς το Άγιο Πνεύμα ενώ εμείς με νότια σε δύσβατο, χωρίς μονοπάτι πεδίο όπου όμως μπορεί κανείς να βρει, να δει και να ... *«μιλήσει με πηγές που ζούνε μοναχές»*. Με δυσκολία φτάσαμε σε άλλο διάσελο από όπου ατενίσαμε τα επιβλητικά Βαρδούσια, ακόμη χιονισμένα σε μερικά σημεία. Ήταν εκεί που ο προπορευόμενος Αντώνης Καναβούρας, Λέκτορας του Πανεπιστημίου μας, είδε, όπως μας είπε, δύο ζαρκάδια να φτάνουν για να πιουν νερό στη μικρή λιμνούλα που εκεί σχηματίζεται.

Η πορεία συνεχίστηκε σε καλογραμμένο αυτή τη φορά μονοπάτι περνώντας από την *«βρύση του Μπέη»* με το λιγοστό νερό και την πλούσια ανάπτυξη του άγριου δυόσμου γύρω της. Μάταια προσπαθούσαμε να δούμε ανθισμένους νάρκισσους (*Narcissus roeticus*) που λόγω του προχωρημένου της εποχής είχαν απανθίσει. Επισκεφθήκαμε πιο κάτω με μια μικρή παράκαμψη άλλη, πλούσια αυτή τη φορά πηγή, *«του Αρβανίτη»*, κοντά σε ενεργή στάνη προβάτων.

Στην Παύλιανη φτάσαμε μετά από πολλές ώρες πορεία, κουρασμένοι, αλλά ικανοποιημένοι, ιδιαίτερα για το άγνωστο, μυστικό εκείνο κομμάτι της πορείας (πηγές Αγίου Πνεύματος έως έξοδος της καταβόθρας) που είχαμε την τύχη να γνωρίσουμε.

Επιμέλεια κειμένου
Ομότιμος Καθηγητής Ν.Γ. Εμμανουήλ
Δρ Ε.Ν. Πάνου

Φωτογραφίες

Αγγελιουδάκης Θοδωρής, Ανυφαντή Μυρτώ, Γεωργιάδης Δαμιανός, Γίδαρη Δήμητρα, Γκλιάτης Δημήτρης, Δημητρακόπουλος Νικόλας, Λάζαρη Δανάη, Νικολάου Παναγιώτης, Πάνου Ελένη, Πούλου Δανάη, Τσατήρης Βασίλης, Χρόνη Ζαμπέλα.